gemeente **Roermond**

VOORSTEL AAN DE COMMISSIE BM VAN DE GEMEENTE ROERMOND

Onderwerp: **Integraal veiligheidsplan 2024-2027**
Zaaknummer: **116241-2023**
Datum: **20 november 2023**

Inleiding
Voor u ligt het integrale veiligheidsplan (IVP) 2024 – 2027. Dit beleid dient ten minste elke vier jaar door de gemeenteraad te worden vastgesteld (art. 38b Politiewet). Dit IVP is de opvolger van het beleid Integrale Veiligheid 2020 – 2023.
Alvorens het Integraal Veiligheidsplan 2024-2027 te laten vaststellen door de gemeenteraad, komen wij bij u met een tussenstap. Een tussenstap die om meerdere redenen genomen wordt.
Hoewel u in verschillende interactieve sessies bent meegenomen in de totstandkoming van het IVP en de keuzes die gemaakt zijn voor de drie strategische veiligheidsthema's (ondermijning, maatschappelijke onrust en digitale veiligheid) heeft de burgemeester in haar rol als inhoudelijk portefeuillehouder dit gesprek nog niet met u kunnen voeren. Het IVP 2024-2027 biedt daarvoor een uitstekend uitgangspunt. Daarnaast heeft de gemeenteraad tijdens de begrotingsbehandeling 2024 een motie aangenomen om het IVP te onderbouwen met een GAP-analyse. Een eerste aanzet tot deze analyse vindt u terug in dit commissievoorstel. De analyse zal mondeling met u besproken worden in de commissievergadering van 4 december 2023.

Voorstel
Aan de commissie Bestuur en Middelen wordt voorgesteld het Integraal Veiligheidsplan 2024 – 2027 (inclusief gap- analyse) sonderend te bespreken in de vergadering van 4 december 2023. Het Integraal Veiligheidsplan 2024-2027 zal daarna via de commissie bestuur en middelen aan de gemeenteraad in de raadsvergadering van 22 februari 2024 ter vaststelling worden aangeboden.

Toelichting
Het IVP past bij de koers en het coalitieakkoord van de gemeente Roermond en bouwt voort op het eerdere IVP van 2021-2023. Het IVP is afgestemd op de landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen. Hierin zien we criminaliteit zoals High Impact Crimes afnemen en een toename van digitale criminaliteit. Ook deze trends en ontwikkelingen zijn meegenomen in dit IVP. Het is afgestemd met de politie en het Openbaar Ministerie (OM) als onderdeel van de lokale driehoek. Daarnaast zijn interne partners van de gemeente Roermond, alsmede externe ketenpartners betrokken bij de totstandkoming van het IVP. Ook is het in lijn met de landelijke ontwikkelingen en de thema's zoals deze ook worden benoemd door het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV). Onderstaand gaan we verder in op de totstandkoming van het nieuwe IVP. Maar eerst informeren we u over de ontwikkelingsfase waarin het team veiligheid zich nu bevindt.

Waar komen we vandaan? En waar gaan we naar toe?

de afgelopen jaren heeft team veiligheid te maken gehad met onderbezetting. Het team was lange tijd incident gestuurd. Tijd om te bouwen aan strategische doelen en een richting was er niet. Ook de benodigde netwerken om uitvoering te kunnen aan het veiligheidsbeleid waren er niet. Desondanks is een groot aantal punten van het uitvoeringsplan 2023 nagenoeg afgehandeld. In de bijlage nemen we u mee in dat uitvoeringsplan en geven we ook aan waar we nog een inhaalslag moeten maken.

2023 is een transitiejaar voor team veiligheid: er zijn mensen bijgekomen en de meeste thema's zijn nu belegd. Maar nog steeds is een aantal zaken niet op orde. Denk bijvoorbeeld aan een juiste (real-time) informatiepositie vanuit veiligheid. Er zijn veelal landelijke cijfers en landelijke onderzoeken, maar het lokale beeld ontbreekt. Voor een effectieve veiligheidsstrategie is een gedegen analyse van het lokale veiligheidsbeeld vereist. Daartoe beschikken gemeenten, politie en openbaar ministerie over de nodige cijfers en trendrapportages. Echter, lang niet alles is te vangen in cijfers, kwalitatieve duiding en aanvulling is minstens zo belangrijk. Breng deze werelden samen door met wijkprofessionals en inwoners een kwalitatief beeld tegenover de veiligheidsstatistieken te plaatsen. Pas dan kunnen we de lokale veiligheid optimaal duiden en aanpakken.

Het team veiligheid maakt dit jaar zoals gezegd een transitie door en stapt over naar een nieuwe manier van werken. Een nieuwe manier van werken die ondersteunend is aan de ontwikkelingsfase waarin het cluster zich bevindt en waarmee we gelijktijdig aansluiten bij de landelijke trend; integraal werken aan de veiligheid. Deze nieuwe manier van werken uit zich in dit integraal veiligheidsplan door te sturen op strategische doelen: de zogenaamde ER-doelen zoals een veilig**ER** leven voor mensen in Roermond. Je gaat dus strategisch sturen op hoofdlijnen.

Strategisch sturen op de middellange termijn

Met meer mensen in team Veiligheid kunnen we strategisch sturen op veiligheid: wat willen we de komende jaren bereiken en hoe gaat we dat doen? Met dit IVP maken we een overstap van incident gedreven werken naar een strategische veiligheidsaanpak. Dat betekent dat we met uw raad focussen op grote ontwikkelingen binnen en buiten de gemeentegrenzen die de lokale veiligheid (kunnen) raken. We denken hierbij vooruit en stellen ons de vraag hoe de gemeentelijke bevoegdheden, middelen en handhaving capaciteit daar stelselmatig op ingezet kunnen worden. Kortom: we anticiperen op voorzienbare veiligheidsopgaven en behouden tegelijkertijd flexibiliteit voor onverwachte fenomenen, ontwikkelingen of crises die zich voordoen. Denk aan het sluiten van woningen vanuit de aanpak ondermijning of kijk naar de interventies die er zijn om jeugdcriminaliteit aan te pakken. Hiermee gebruikt de gemeenteraad het IVP als strategische visie op de middellange termijn. Doordat we binnen dit IVP nu kiezen voor een drie thematische veiligheidsprioriteiten houden we ruimte om te anticiperen op onvoorzienbare veiligheidsopgaven en behouden we flexibiliteit. We maken scherpe keuzes en prioriteren.

We besteden veel aandacht in dit IVP aan het onderdeel de Basis op Orde. Immers een goed IVP structureert de samenwerking tussen gemeente en veiligheidspartners om gericht te werken aan de lokale veiligheid. Gezamenlijke inzet van informatie, middelen en capaciteit is nodig om grote veiligheidsopgaven aan te pakken. Daarom is ook de koppeling van dit IVP met bijvoorbeeld de strategische visie van de politie en het OM van belang en gaan we samen dezelfde richting uit. Ditzelfde geldt ook voor het eigen gemeentelijk beleid; de aanpak van bijvoorbeeld jeugd vanuit het welzijnsdomein mag en kan niet losstaan van de veiligheidsstrategie. Vandaar ook dat er in de ontwerpfase van dit IVP zoveel aandacht is besteed aan het aan de voorkant betrekken van ketenpartners en eigen ambtenaren binnen de gehele gemeentelijke organisatie.

Totstandkoming IVP
Het beleid is tot stand gekomen in een relatief kort en intensief proces met een nieuw team van medewerkers van het team veiligheid. Hierin is de integrale aanpak gedeeld in enkele interactieve sessies met de raadsleden om focus aan te brengen in de opgaven voor Roermond. In een sessie waarin 6 thema's gepresenteerd werden, werd door de aanwezigen raadsleden (en ketenpartners) een focus aangebracht op de thema's die voor de komende jaren een doorontwikkeling / inhaalslag behoeven. De drie thema's die naar boven kwamen zijn: Ondermijning, Digitale veiligheid en Maatschappelijke onrust.

Daarna is het adviesbureau Twynstra en Gudde gevraagd om te ondersteunen in de verdere focus van deze drie belangrijkste thema's voor de komende jaren. In intensieve sessies met de medewerkers van het cluster veiligheid heeft Twynstra en Gudde geholpen met het opstellen van zogenaamde Doelen-Inspanningen-Netwerken (DIN). Deze DIN-methode is een hulpmiddel om het denken over en het opstellen van een programmatische aanpak te structureren en concretiseren. Het IVP is een strategisch document waarmee we sturen op de eerder genoemde ER-doelen.

Een DIN is een schematische weergave van de ambitie, doelen, resultaten (ook wel: baten) en inspanningen (ook wel: activiteiten) binnen een maatschappelijke opgave. Met deze uitgewerkte DIN's is het gesprek aangegaan met alle benodigde interne en externe stakeholders (o.a. wijkregie, cluster Ontwikkeling Opgaven, stadstoezicht, welzijn, Openbaar Ministerie, jongerenwerk, reclassering en politie). Hierin is een verdere verdieping op de thema's aangebracht. Na deze exercitie is opnieuw een avond met de raadsleden belegd en hebben deze laatste opmerkingen ook daar waar nodig een plek gevonden in dit IVP. Maar met alleen dromen (via de ER-doelen) komen we er niet; we moeten ook de operatie in. Dit doen we via de jaarlijkse uitvoeringsplannen. Deze uitvoeringsplannen wordt na het IVP vastgesteld door het college. In het uitvoeringsplan zal concreter worden beschreven wat er nodig is om de Roermondse doelen te halen. De inspanningen en randvoorwaarden die nodig zijn om ons huis (de basis) op orde te krijgen kunt u lezen in ons IVP.

Drie thema's
Met de DIN methode hebben we een proces te pakken waarin we de drie geprioriteerde thema's volgens de lijnen *signaleren, voorkomen* en *begrenzen* uitwerken. Deze drie lijnen zijn ook herbruikbaar voor andere toekomstige veiligheidsthema's. Met deze methodiek wordt een combinatie van preventie en repressie bewerkstelligd.
We zoomen kort in op de drie geprioriteerde thema's Ondermijning, Maatschappelijke onrust en digitale veiligheid.

Ondermijning

Verschillende statistieken en informatie van ketenpartners zoals de politie en het RIEC tonen aan dat er forse uitdagingen zijn op het thema ondermijning. Ook in de media is hier aandacht aan besteed. Zo staat Roermond bijvoorbeeld in de 'top 10' als het gaat om cijfers omtrent jonge aanwas en staat het eveneens in de top 10 van de ranglijst van 'meest ondermijningsgevoelige gemeenten'. Verschillende factoren1 maken dat Roermond gevoelig is voor diverse soorten ondermijnende criminaliteit. Vanuit het IVP 2024-2027 zijn er vier doelen gesteld voor de komende jaren binnen de aanpak van ondermijning. Deze vier doelen dragen eraan bij dat de weerbaarheid tegen ondermijning wordt vergroot en de effecten van ondermijning beheersbaar worden en blijven.

[1] Hierbij valt te denken aan omgevingsfactoren, zoals de grensligging en de aanwezigheid van havens, maar ook aan sociaaleconomische factoren, zoals het aantal huishoudens met problematische schulden en het belang van (koop)toerisme voor de lokale economie.

Digitale veiligheid
Recente ontwikkelingen laten zien dat cybercrime inmiddels de koppositie van High Impact Crimes heeft overgenomen. Zo wordt er een verschuiving van traditionele naar digitale criminaliteitsvormen waargenomen. Tegelijk is de gemeentelijke aanpak van digitale veiligheid nog in ontwikkeling. Er is duidelijk inzicht in de verschijningsvormen van digitale criminaliteit nodig om dit aan te pakken. De gemeente Roermond stelt zichzelf vijf doelen voor de komende jaren binnen de aanpak van digitale veiligheid. Deze vijf doelen dragen eraan bij dat de gemeente meer inzicht krijgt in de problematiek, zich bewust is van de risico's en samen met haar ketenpartners is ingericht om dit thema aan te pakken.

Maatschappelijke onrust
Het fenomeen maatschappelijke onrust wordt nog beperkt begrepen in Nederland en komt in verschillende verschijningsvormen en in uiteenlopende situaties voor. De AIVD en NCTV hebben het in deze context ook over maatschappelijk ongenoegen, anti-overheid extremisme en anti-institutioneel extremisme waar o.a. soevereinen, complotdenkers, verwarde personen, extremisten en bezorgde inwoners met uiteenlopende opvattingen en ideologieën (bijv. rechts, links, religieus, milieu/klimaat en dierenwelzijn) actief hun zorgen uiten.

Hoewel het fenomeen een wat diffuus karakter heeft, lijkt een gemeenschappelijke noemer betrekking te hebben op een gebrek aan vertrouwen in instituties. Op het moment dat het wantrouwen en verlies van verbinding van een substantiële hoeveelheid mensen omslaat in boosheid of baldadigheid, waardoor openbare orde problematiek dreigt te ontstaan (of is ontstaan) raakt het de veiligheid van de gemeente Roermond en zal er vanuit de gemeente adequaat opgetreden moeten worden. De gemeente Roermond heeft ten aanzien van *Maatschappelijke Onrust* vijf doelen benoemd om de komende jaren aandacht aan te besteden. De vijf doelen dragen bij aan de weerbaarheid van zowel de gemeente zelf als de bedrijven en inwoners in de gemeente door spanningen en polarisatie te verkleinen, de voedingsbodem voor radicalisering aan te pakken en te werken aan het vertrouwen in de overheid.

Randvoorwaarden: de basis op orde
Om echt strategisch te kunnen sturen en in de uitvoering van het veiligheidsbeleid effectief te kunnen zijn moet de basis op orde zijn. De ontwikkelingsfase waarin team veiligheid zich nu bevindt vraag ook om een basis die op orde is. Het is momentum is daarom ideaal om juist nu met die basis op orde aan de slag te gaan. In het IVP worden deze randvoorwaarden beschreven.
Het invullen van de randvoorwaarden en de doelstelling om vooral ook het eigen huis op orde te hebben rondom de drie gekozen thema's geven richting aan effectiever en efficiënter worden. Daarnaast geeft het ons de mogelijkheid om de verantwoordelijkheden neer te leggen waar ze thuishoren (ketenpartners, burgers en bedrijven). De drie thema's van dit IVP: ondermijnende criminaliteit, digitale veiligheid en maatschappelijke onrust (polarisatie & radicalisering) zullen in de uitvoeringsplannen die op dit IVP volgen verder uitgewerkt worden.

Capaciteit en de GAP Analyse
Bij de begrotingsbehandeling in de raadsvergadering van 9 november 2023 is de volgende motie aangenomen: 'De stad waar geen ruimte is voor ondermijning en criminaliteit.' Met deze motie heeft uw raad verzocht om gelijktijdig met het aanbieden van het IVP een gap-analyse van de huidige en gewenste formatie van team Veiligheid aan de gemeenteraad te doen toekomen. Deze gap analyse geeft een nadere onderbouwing van de claim die dit op de ambtelijke organisatie legt.

We geven u inzicht in de huidige situatie (IST) van team veiligheid in termen van capaciteit. Vervolgens schetsen we u de gewenste situatie (SOLL) in termen van capaciteit op basis van de doelstellingen van het IVP voor 2024-2027 en met in ons achterhoofd de voorlopige schets van het uitvoeringsplan 2024. Hiermee tonen we de gaten (gaps) aan tussen de IST- en SOLL situatie. Dit omvat het onderzoek naar de werklast op hoofdlijnen en de verwachtte impact daarvan op de beschikbare capaciteit in fte.

Huidige situatie (IST): het team veiligheid bestaat uit 6fte, waarvan 1fte is toegekend aan de strategisch programmamanager die overkoepelend sturing geeft aan het IVP (en de brede maatschappelijke opgave). We hebben drie geprioriteerde thema's waaraan we een strategisch adviseur koppelen. Als we inzoomen op het thema ondermijning zien we binnen dit thema een aantal subthema's:

- Mensenhandel en zorgfraude
- Aanpak Vastgoed (en woonoverlast)
- Voorkomen jonge aanwas en jeugdcriminaliteit
- Aanpak Maasplassen
- De Limburgse Norm

Deze subthema's kunnen we nu niet allemaal "bemensen". Het thema Jonge Aanwas (aangedragen vanuit ministerie van Veiligheid en Justitie) is een volledig programma waar andere gemeenten een heel projectteam om heen hebben gebouwd. Die luxe heeft Roermond niet. Ook de Limburgse Norm kent een opgave gerichte aanpak. De Limburgse norm is een handreiking die gemeenten helpt om, op het gebied van weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit, de eigen organisatie verder te versterken. Limburg wil hiermee naar een gezamenlijk niveau voor een weerbare overheid. Voor deze grotere subthema's missen we nu 3 strategische adviseurs.

Gewenste situatie (SOLL): het is wenselijk om voor de subthema's binnen Ondermijning op het voorkomen van jonge aanwas, de aanpak van mensenhandel en de Limburgse Norm extra fte aan formatie te krijgen in de vorm van strategisch adviseurs. We komen dan uit op een gewenst plaatje van 9fte aan strategisch adviseurs en zien dan een gat van 3fte ontstaan. In de begroting 2024 die is vastgesteld zit een uitbreiding van 2fte aan capaciteit. 1fte is belegd voor een strategisch adviseur en de andere formatieplek willen we invullen met een informatie-analist, juist om te kunnen voldoen aan de randvoorwaarde vanuit de basis op orde. Kijkend naar de begroting en de gewenste situatie willen we toe naar 8 volwaardige adviseurs en 1 informatie-analist en komen we hierop dus 1 fte tekort.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Flankerend beleid is belangrijk voor de uitvoering van het IVP

- Flankerend beleid rondom de veiligheidsdoelen zijn belangrijk voor het behalen ervan. Vanuit preventie zal er ook vanuit het sociaal domein ingezet moeten worden in het voorkomen van veiligheidsproblemen. In het uitvoeringsplan 2024 is het betrekken en het borgen van flankerend beleid een belangrijke prioriteit. Wanneer dit betrekken en borgen hiervan op onderdelen niet lukt zal de aanpak vanuit veiligheid ook minder sterk zijn. Met name vanuit preventie aan de voorkant is samenwerking met de andere clusters van belang.

1.2 Schaarse capaciteit zorgt ervoor dat er keuzes gemaakt moeten worden in de aanpak

Scherpe keuzes zijn noodzakelijk in de veiligheidsaanpak. Capaciteit van het OM, de politie, handhaving en de inzet van het jongerenwerk zijn belangrijk voor de uitvoerbaarheid van het IVP en zullen worden uitgewerkt in het uitvoeringsplan.

1.3 Het IVP 2024-2027 is alleen optimaal uit te voeren met voldoende capaciteit.

- Om strategisch te kunnen sturen op elk van de geprioriteerde veiligheidsthema's inclusief subthema's is structurele formatie uitbreiding nodig van 1 fte adviseur openbare orde en veiligheid.

Historisch overzicht
Dit IVP bouwt voort op het IVP 2021-2023 en speelt in op de ontwikkelingen op het gebied van veiligheid. Voor een toelichting op de realisatie van de gestelde doelen in het uitvoeringsplan 2023 verwijzen we naar de bijlage.

Financiële gevolgen
Wanneer uw raadscommissie dit IVP 2024-2027 inclusief de GAP-analyse onderschrijft, wordt het IVP 2024-2027 ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad in de raadsvergadering van 22 februari 2024. Bij dit raadsvoorstel wordt een begrotingswijziging bijgevoegd waarmee de gemeenteraad wordt voorgestelde uitbreiding van de formatie met 1 fte (schaal 11, ca. EUR 115.000) uit het structurele saldo van de begroting te financieren.

Communicatie en participatie
Wanneer het IVP wordt vastgesteld is het gereed voor externe publicatie. Middels een publicatie op de gemeentelijke website en het organiseren van bijeenkomsten met stakeholders wordt het IVP gedeeld. Vanuit het vastgestelde IVP wordt middels interactieve sessies het uitvoeringsplan 2024 opgesteld. Ook wordt een communicatie strategie voor het IVP ontwikkelt waarmee de communicatie per thema gericht wordt ingezet op de doelgroepen. Zeker bij het thema digitale veiligheid gaan de ontwikkelingen razendsnel en we zullen hier vanuit communicatie op in spelen, o.a. door het organiseren van kennissessies.

Uitvoering en evaluatie
Het integraal Veiligheidsplan 2024-2027 wordt vertaald naar jaarlijkse uitvoeringsplannen. Het uitvoeringsplan voor 2024 wordt in het voorjaar vastgesteld. In de uitvoeringsplannen is nadrukkelijk aandacht voor onze externe partners en deze nemen we bij het opstellen ook mee. Verantwoording vindt jaarlijks plaats via de bestuurlijke tussenrapportage's en jaarverantwoording en aan het einde van de cyclus met een beleidsevaluatie.

VERZOEK COLLEGE
Het integraal Veiligheidsplan 2024 – 2027 sonderend te bespreken in de commissie Bestuur en Middelen. Daarna zal het Integraal Veiligheidsplan, via uw commissie, aan uw raad worden aangeboden ter vaststelling tijdens de raadsvergadering 22 februari 2024.

Bijlagen:
1, Integraal Veiligheidsplan 2024-2027
2. Uitvoeringsplan Integraal Veiligheidsbeleid 2023 (stand van zaken)